

**vakblad voor
informatieprofessionals**

**Organisatiestem
staat onder druk**
Deel 24 AI in het
informatiedomein

Column Aslander
'Digitaliseren is
niet hetzelfde als
informatiseren'

**Vertrouwen in
zeven regels**
Recensie boek
Wiki's Wales

Foto's VOGIN-IP
Kennis, koffie,
collega's en AI

2026 | 04

**WETENSCHAPPELIJK
WIJS WORDEN**

**DE KB TRANSFORMEERT:
WETENSCHAPPELIJKE
KENNIS
VOOR IEDEREEN**

COLOFON

IP is met zijn hybride magazine (digitaal en papier), website, nieuwsbrief, events en socials het platform voor de informatieprofessional van vandaag en morgen.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (30ste jaargang) van Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg
tel. 06-223 75 75 9
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg,
tel. 06-223 75 75 9,
e-mail redactie@informatie-
professional.nl

hoofd- en eindredactie

Cindy Lammers

vormgeving

Eric van den Berg,
egfvdberg@upcmail.nl
Tom van Staveren,
graphicisland@upcmail.nl

**redactionele bijdrage
aan het blad en aan
informatieprofessional.nl**

Martijn Aslander, Simon Been,
Wouter Bronsgeest, Jos Damen,
Mirjam Elferink, Maarten Hafkamp,
Casper Kleiman, Leen Liefsoens,
Bjorn Schrijen

abonnementen

Voor abonnementsprijzen
en andere informatie zie
Informatieprofessional.nl

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren:
Luciène Paap, e-mail
l.paap@bureauvanvliet.com,
tel. 023-571 47 45. Zie voor een
overzicht van de mogelijkheden
en de mediakaart ook
informatieprofessional.nl

Het verlenen van toestemming
tot publicatie in dit tijdschrift
strekt zich tevens uit tot het
in enigerlei vorm elektronisch
beschikbaar stellen.

INHOUD

10

Van bewaren naar begrijpen

De KB is van onderzoeksbibliotheek voor wetenschappers naar nationale bibliotheek voor elke Nederlander bewogen, maar is de onderzoeker daarbij niet uit het oog verloren. Sterker, ze experimenteert om wetenschap voor iedereen begrijpelijk te maken, aldus Martijn Kleppe. In zijn keynote tijdens de VOGIN-IP-lezing gaf hij de deelnemers een inklek in de (technologische) ontwikkelingen op dat vlak.

14

Boek Jimmy Wales

Voordat Jos Damen het nieuwe boek las van Jimmy Wales was hij bang dat deze met *De 7 regels van vertrouwen* een doorsnee Amerikaans managementboek had geschreven of een vervolg op Rutger Bregmans *De meeste mensen deugen*. Dat is niet zo. 'Na lezing was ik oprecht verheugd dat Wales na 25 jaar Wikipedia nog steeds met een positieve boodschap durft te komen.'

16

Naar optical context recognition

'De heersende aannames dat digitaliseren duur is, dat OCR onbetrouwbaar is, dat opnieuw beginnen onbetaalbaar is, dat handgeschreven materiaal onbereikbaar is, zijn in de afgelopen maanden verdampt', stelt Martijn Aslander in zijn column. Hij werkt de laatste paar weken met een op AI gebaseerde, zelfontworpen OCR-pijplijn om dat te bewijzen.

RUBRIEKEN

04

Data in beeld

Zoektocht naar
waarheid

08

News Facts

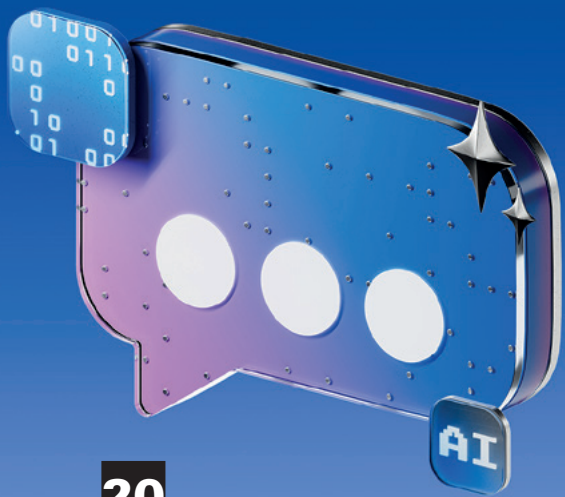
Plan universi-
teiten, Rijk en
SURF om los
te komen van
big tech

19

**VOGIN-IP
in foto's**

Kennis, koffie,
collega's en –
natuurlijk – AI

20

AI in het informatiedomein (24)

Wat is de impact van AI op het informatiedomein? Deze aflevering van de artikelenreeks richt zich op communicatieprofessionals, socialmediamanagers, internetredacteuren, woordvoerders en pr-professionals. Zij bewaken de buitengrens van de organisatie: wat de organisatie uitzendt, en wat er van buiten op haar afkomt. Precies die grens staat door AI onder druk, van twee kanten tegelijk.

28

Van Leiden naar archive.org

Op 11 september 2024 maakte de Leidse universiteitsbibliotheek bekend dat ze 350.000 oudere (vooral Europese) wetenschappelijke proefschriften uit de periode 1850-1990 ging weggooien. De verhuizer was al besteld. Gelukkig wierp Brewster Kahle van het Internet Archive zich op als redder van deze collectie. Hoe staat het nu met die enorme hoeveelheid dissertaties?

30

Column Mirjam Elferink

Vak van informatieprofessional belangrijker dan ooit

32

KB Onderzoekskroniek

De ontwikkeling van WijsNL

36

Lifehacking

Informatie in een oneindige werkruimte

38

Van de KNVI

Da's niet zo mooi

FAKE

Wat is echt en wat nep? Die vraag is een van de vragen van de laatste jaren. Dit mede dankzij de nieuwste vormen van generatieve AI en de menselijke drang om hiermee van alles te creëren. Dat laatste gebeurt vaak best aardig, maar ook steeds meer is het eng, gevaarlijk en samenlevingontwrichtend. Denk aan kwaadwillende toetsenbordriders die zelfgemaakt nieuws bij elkaar klikken dat er verdomd realistisch uitziet. Het online geschied. De trollen. Sinds de column van de KNVI verderop in deze IP kan daar wat mij betreft ook de AI-influencer aan worden toegevoegd. Natuurlijk had ik hier al eens van gehoord. Van het bestaan, niet dat ik zelf actief zo'n influencer ga volgen. Maar ik ben er toch maar even ingedoken. Waar je eerder nog vrij goed kon zien dat het poppetje een poppetje was – in een AI-fabriek in elkaar geknutseld – is het nu praktisch een mens. Fake wordt ook hier steeds meer 'echt'. Alleen met één verschil: die echte mens is normaliter niet zo bizar strak, glad en porseleinerig. De AI-influencers – met name vrouwen! – laten goed zien wat/hoe we schijnbaar graag willen zijn, of wat de prompter wil in een 'ideale situatie'. Totaal onrealistisch in het echt. De meesten van ons raken onderweg immers getekend door het leven. Dus spuiten we ons vol met botox en fillers, posten we ons suf op socials en zijn we zo weer data-input voor nieuwe gladde gezichten en lijven. Waar houdt het op? Het lijkt een vicieuze cirkel, wat verontwastend is, want die is oneindig. Het mixen van echt en nep is als je hengel uitgooien in water dat steeds troebeler wordt. Zie daarin nog maar eens de visen te vinden.

REDACTIONEEL | Cindy Lammers

**ZOEKEN
NAAR
WAARHEID**

Zoeken naar waarheid. Mensen bedenken allerlei methodes om de waarheid te achterhalen. En is het dan nou niet vaak gebruikt om de waarheid te achterhalen? Maar zintuigen geven ons slechts een persoonlijke interpretatie van de werkelijkheid.

Wetenschappers ontwikkelen daarom instrumenten, experimenten en vragenlijsten. Daarmee proberen ze hun eigen subjectieve blik zoveel mogelijk uit te schakelen. Ze herhalen hun observaties en metingen tot ze zeker zijn van de uitkomst. De methodes kunnen verschillen per vakgebied, maar voor alle wetenschappers blijft de vraag wanneer ben je zeker genoeg? En ook: wil je erkenning of roem? Door leden kennis, weten en wijsheid niet altijd tot het soort waarheid dat je nodig hebt.

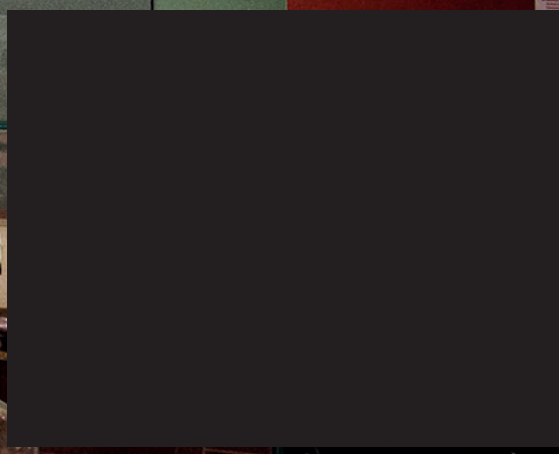
ZOEKTOCHT NAAR WAARHEID

In deze tijd van twijfel zijn veel mensen op zoek naar waarheid. Terwijl desinformatie, fake news en kunstmatige intelligentie ons dagelijks bereiken, groeit het verlangen naar echtheid en zekerheid. Maar wat wordt bedoeld met 'de waarheid' en hoe weten we of iets betrouwbaar is? Wetenschappers en kunstenaars nemen de bezoekers bij de hand tijdens de tentoonstelling 'Waarheid? Kunst van de twijfel' – tot en met 3 januari 2027 in Rijksmuseum Boerhaave in Leiden.

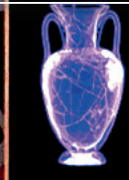
Foto: Fred Ernst

> Meer over
'Waarheid? Kunst
van de twijfel'
lees je op
pagina 6.

Vervolg
van
pagina
4-5.

Fred Ernst

TENTOONSTELLING OVER '(ON)WAARHEID' IN BOERHAAVE

In Rijksmuseum Boerhaave is onlangs de tentoonstelling 'Waarheid? Kunst van de twijfel' geopend. Hierin onderzoeken wetenschappers en kunstenaars waarom we zo sterk naar de waarheid verlangen en hoe we bepalen wat waar is – in deze tijd geen sinecure.

Bakens van Waarheid

De tentoonstelling richt zich op een thema dat juist nu, in een tijd waarin we te maken hebben met desinformatie, fake news en de impact van AI en sociale media, heel actueel is. Het verlangen naar echtheid en zekerheid groeit, maar wat wordt met

'de waarheid' bedoeld? Hoe weet je of iets betrouwbaar is? Welke rol speelt wetenschap daarin – biedt ze antwoorden of leert ze ons vooral beter twijfelen?

We vertrouwen vaak op anderen, maar op wie kun je rekenen, en wie niet? Wat voelt echt en wat voelt fake? Als films, boeken en theater niet letterlijk waar zijn, waarom kunnen ze je dan toch zo hard raken? Wat je nu denkt te weten over het verleden, is dat dé waarheid, of slechts één versie?

Kwetsbaar en waardevol

Boerhaave belooft deze vragen te duiden. Niet makkelijk want waarheid blijkt allesbehalve eenduidig. In de tentoonstelling benaderen wetenschappers en kunstenaars de vragen elk op hun eigen manier. Wetenschappers laten zien hoe zij met onderzoek, metingen en controlemechanismen de betrouw-

baarheid van kennis proberen te waarborgen. Kunstenaars maken zichtbaar hoe overtuigingen kunnen verschuiven naar misleiding, en hoe fictie soms echter kan aanvoelen dan de werkelijkheid. 'We brengen in de tentoonstelling wetenschappelijke objecten en hedendaagse kunst samen om te tonen hoe kwetsbaar én waardevol de zoektocht naar waarheid is', aldus Tim Huisman, conservator van Rijksmuseum Boerhaave.

Vier thema's

De tentoonstelling is opgebouwd rond vier thema's: Vertellers van Waarheid (wie vertrouwen we, en waarom?), Bakens van Waarheid (instituten, wetenschap, feiten: wat geeft houvast en wanneer begint dat te schuiven?), Vertroebeling van Waarheid (leugens, vooroordelen, desinformatie en de kwetsbaarheid van ons geheugen) en

Zoeken naar Waarheid (wanneer weet je genoeg, en is het altijd beter om de waarheid te kennen?). Bezoekers worden uitgedaagd hun eigen aannames en zekerheden te onderzoeken.

Grote inzet kunstwerken

Met 27 kunstwerken is dit de grootste inzet van kunst in een tentoonstelling van Rijksmuseum Boerhaave tot nu toe. Daarnaast zijn topstukken uit de eigen collectie te zien, aangevuld met bruiklenen van onder andere het GUM, Naturalis, Rijksmuseum van Oudheden, Teylers Museum en Universiteitsmuseum Utrecht.

> Tot en met 3 januari 2027 te zien in Rijksmuseum Boerhaave in Leiden, rijksmuseumboerhaave.nl/tentoonstellingen/waarheid.

GUM & Plantentuin

De tentoonstelling 'Waarheid? Kunst van de twijfel' is gebaseerd op een concept van het Gents Universiteitsmuseum (GUM) & Plantentuin; het concept werd ontwikkeld en uitgevoerd door het GUM. Boerhaave heeft de tentoonstelling aangevuld met verhalen en objecten uit eigen collectie en via bruiklenen. Met deze samenwerking onderstrepen beide musea 'het belang van internationale uitwisseling rond wetenschap, kunst en maatschappelijke vraagstukken.'

Pollution#5 Ruud van Empel (2021)

Campagnebeeld

PUBLICSPACES CONFERENTIE 2026 MET THEMA 'TECHNOLOGY FOR DEMOCRACY'

PublicSpaces en Waag Futurelab buigen zich tijdens de zesde editie van de PublicSpaces Conferentie – op 4, 5 en 6 juni 2026 – over de impact van technologie op onze democratie. Het thema is 'Technology for democracy'.

'Bigtechbedrijven domineren de digitale ruimte, het internet dient steeds vaker als arena voor geopolitieke strategieën. Algoritmes en door AI gegenereerd fake news veroorzaken desinformatie en polarisatie. Hierdoor is een gedeelte werkelijkheid niet langer vanzelfsprekend en worden publiek debat en vrije verkiezingen bedreigd. Voor een gezonde democratische samen-

leving is een digitale publieke ruimte essentieel.' Tijdens de zesde editie in Amsterdam onderzoeken PublicSpaces en Waag Futurelab hoe deze digitale publieke ruimte vanuit democratische waarden vorm kan krijgen. Er zijn keynotes van internationale sprekers, panelgesprekken en workshops, en er is een kunstprogramma. Meer over de conferentie vind je op conference.publicspaces.net. <

- ADVERTENTIE -

BEELD & GELUID
 DA
 AN
 Tenancy

Vraag naar de mogelijkheden van DAAN Tenancy bij Beeld & Geluid.

Preserveer
 jouw audiovisuele
 collectie

duurzaam en veilig voor de toekomst.
 En maak deze beschikbaar voor
 hergebruik.

beeldengeluid.nl/tenancy
archiefdiensten@beeldengeluid.nl

Vertoebeling van Waarheid

Vertellers van Waarheid

Generation#1 Ruud van Empel (2010)

Anatomisch model van mannelijke hersenen, F.J. Steger (ca. 1880)

Naar ontwerp van Franz Joseph Gall en Johann Spurzheim; frenologische buste (1830) met daarop aangegeven gebieden waar volgens Gall karaktereigenschappen hun oorsprong hebben.

